

Umumiy o'rta ta'lim maktab o'qituvchilari uchun

QO'LLANMA

Dars rejasi:

Mavzu: “Fuqarolik jamiyati”

Fan: Davlat va huquq asoslari

Dars davomiyligi: 45 daqiqa

Sinf: 9-sinf

Dars maqsadi:

1. Fuqarolik jamiyati tushunchasi va uning ahamiyatini o'quvchilarga tushuntirish.
2. Fuqarolik jamiyatining asosiy institutlari va ularning davlat boshqaruvidagi o'rnini o'rgatish.
3. Oila, bolalar va yoshlar huquqlari, ommaviy axborot vositalari, ochiqlik va shaffoflikning ahamiyatini tushuntirish.
4. O'quvchilarda fuqarolik jamiyatining har bir institutiga hurmatni shakllantirish.
5. Fuqarolik jamiyatining huquqiy asoslariga doir bilimlarni mustahkamlash.

Kutilayotgan natijalar:

1. O'quvchilar fuqarolik jamiyati tushunchasi va uning belgilarini to'g'ri tushunadi.
 2. O'quvchilar fuqarolik jamiyati institutlarining davlat boshqaruvidagi o'rnini va ahamiyatini baholay olishadi.
 3. Oila, bolalar va yoshlarning huquqlari, ommaviy axborot vositalari va shaffoflikning ahamiyatini tushuntirish va bu tushunchalarga rioya qilishni o'zlashtirish.
 4. Keys va rolli o'yinlar orqali haqiqiy hayotiy vaziyatlarda fuqarolik jamiyatining ishlashini amaliyotda ko'rish.
-

Metodlar:

- **Suhbat:** O‘quvchilar bilan fuqarolik jamiyatining tushunchasi va institutlari haqida fikr almashish.
 - **Hayotiy vaziyat (keys):** Huquqiy va jamiyatdagi muhim masalalarga doir amaliy mashg‘ulotlar.
 - **Blits so‘rov:** Savol-javoblar orqali o‘quvchilarning bilimlarini tekshirish.
 - **Hikoya:** Fuqarolik jamiyati institutlari haqida hayotiy hikoyalar.
 - **Bilimlarni mustahkamlash:** To‘plangan bilimlarni mustahkamlash va tahlil qilish.
-

Foydalanadigan materiallar:

- **Taqdimot:** Fuqarolik jamiyatining belgilarini, institutlarini va ommaviy axborot vositalariga oid slaydlar.
 - **Kartochkalar:** Oila, bolalar va yoshlarning huquqlari, shaffoflik, ommaviy axborot vositalari haqida savollar va misollar.
 - **Rasmlar:** Fuqarolik jamiyatining asosiy elementlari (oila, yoshlar, ommaviy axborot vositalari va h.k.) haqida ma’lumotlar.
-

Dars qismlari:

1. Kirish (5 daqiqa)

- **O‘qituvchi:**
 - “Har birimiz fuqarolik jamiyatining bir qismiga aylanganmiz. Bugungi darsda fuqarolik jamiyatining qanday shakllarda rivojlanishi va unda ishtirok etishning ahamiyati haqida gapiramiz.”
 - “Savol: Fuqarolik jamiyati nima? Sizlar bu tushunchaga qanday munosabatdasizlar?”

2. Fuqarolik jamiyati tushunchasi va uning belgilarini tushuntirish (10 daqiqa)

- **Ta’rif:**
 - “Fuqarolik jamiyati – bu davlatdan mustaqil bo‘lgan va inson huquqlarini, erkinliklarni himoya qilishga qaratilgan jamiyatning har bir a’zosi tomonidan faoliyat yuritiladigan ijtimoiy tizimdir.”
- **Belgilar:**
 - **Ochiqlik va shaffoflik.**
 - **Institutlar:** oila, ommaviy axborot vositalari, nodavlat tashkilotlar.
 - **Shaxsiy huquqlar va ijtimoiy ta’lim.**

- **Savol:** “Sizningcha, fuqarolik jamiyatining asosiy belgilarini nimalardan iborat deb o‘ylaysiz?”

3. Fuqarolik jamiyati institutlari (10 daqiqa)

- **Ta’rif:**
 - **Oila:** “Oila - insonning boshlang‘ich tarbiya oladigan va jamiyatga muvofiq hayotga tayyorlanadigan jamiyat instituti.”
 - **Ommaviy axborot vositalari:** “Bu jamoatchilikka ma’lumot va axborot taqdim etish, ularning fikrlari, qarashlari va bilimlarini shakllantirish maqsadida ishlatiladigan turli vositalar va platformalar jamlanmasidir.”
 - **Nodavlat tashkilotlar:** “Bu davlatdan mustaqil bo‘lgan, foyda ko‘rish maqsadiga ega bo‘lmagan, jamiyatda ijtimoiy, iqtisodiy, madaniy va ekologik muammolarni hal qilishga qaratilgan tashkilotlardir.”
- **Savol:** “Fuqarolik jamiyati institutlari davlat boshqaruviga qanday ta’sir ko‘rsatadi?”

4. Oila, bolalar va yoshlar hamda ularning huquqlari (7 daqiqa)

- **Ta’rif:**
 - “Oila – fuqarolik jamiyatining asosiy instituti bo‘lib, bolalar va yoshlarning huquqlari uning tarkibida jamlanadi.”
 - **Bolalar va yoshlar huquqlari:** bu bolalar va yoshlarning hayoti, ta’limi, sog‘lig‘i, ijtimoiy holati va rivojlanishini himoya qilishga qaratilgan huquqlar jihatidir. Ushbu huquqlar bolalarning ijtimoiy va shaxsiy xavfsizligini ta’minlash, ularning qonuniy manfaatlarini himoya qilish va jamiyatdagi teng imkoniyatlarga ega bo‘lishini kafolatlaydi.
- **Savol:** “Oila va bolalarning huquqlari fuqarolik jamiyatida qanday ahamiyatga ega?”

5. Ommaviy axborot vositalari va shaffoflik (5 daqiqa)

- **Ta’rif:**
 - “Ommaviy axborot vositalari fuqarolik jamiyatining muhim qismidir. Ushbu vositalar orqali jamiyat axborot olish, o‘z fikrlarini bildirish va davlat ishlari haqida xabar topish imkoniga ega.”
 - **Shaffoflik:** “Shaffoflik – bu davlat faoliyati haqida axborot berish, fuqarolarga o‘z huquqlari va burchlari haqida aniq va to‘liq ma’lumotlar berish.”

6. Hayotiy vaziyat (keys) (5 daqiqa)

- **Keys:**
 - **Vaziyat:** “Maktab o‘quvchisi o‘zini maktabda haqorat va zo‘ravonlikka uchraganini ma’lum qildi. Ushbu holat ijtimoiy tarmoqlarda va ommaviy axborot vositalarining boshqa kanallarida ochiq yoritila boshladi. Bolaning shikoyatini tezda

yoritish, uning shaxsiyat va haqqiga daxl etmasdan tarqatilgan axborot va ko'rsatuvlar yangi bahslarga sabab bo'ldi."

- **Savollar:**
- 1. Ommaviy axborot vositalari ushbu holatda bolalarga nisbatan qanday axborot tarqatishlari kerak?
- 2. Bolalarning qadr-qimmatini hurmat qilish bu yerda qanday ahamiyatga ega?

7. Blitz so'rov (3 daqiqa)

- **Savollar:**
 - "Fuqarolik jamiyatining belgilarini aytib bering?"
 - "Oila va bolalarning huquqlariga oid bir misol keltiring?"
 - "Ommaviy axborot vositalari fuqarolik jamiyatida qanday o'rin tutadi?"
- "Shaffoflik va ochiqlikning ahamiyati qanday?"

9. Darsni yakunlash (5 daqiqa)

- **Xulosa:**
 - "Fuqarolik jamiyatining har bir instituti jamiyatni barqaror va adolatli saqlashga ko'maklashadi. Biz uning ijtimoiy va huquqiy mexanizmlarini to'g'ri ishlatishga harakat qilishimiz kerak."
 - **Savol:** "Fuqarolik jamiyati institutlari qanday qilib davlat boshqaruvi bilan hamkorlik qilishi mumkin?"
-